

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de heer G. Moes
Postbus 16375
2500 BJ 's-GRAVENHAGE

Naarden, 30 oktober 2025

Betreft: Reactie internetconsultatie AMvB archiefdiploma Archiefwet 20**

Geachte heer Moes,

In reactie op het concept AMvB 'Besluit diploma's archivariissen' berichten wij u het volgende. De KVAN is verheugd, dat, anders dan in het oorspronkelijke wetsvoorstel Archiefwet 20**, naar aanleiding van het amendement Mohandis c.s.¹ nu toch de zo noodzakelijke kwaliteitseisen worden gesteld aan het beroep van archivaris. Iets waar wij als beroeps- en branchevereniging steeds op hebben aangedrongen.

Echter, de huidige strekking van de AMvB geeft in onze ogen onvoldoende kwaliteitsgaranties.

Strekking van de AMvB

In de AMvB worden twee routes geschetst voor het diploma:

- Route één is het archiefdiploma zoals wordt verstrekt door de aangewezen en bekostigde opleidingen, hetgeen een continuering is van de huidige situatie;
- De tweede route geeft de mogelijkheid om met een andere vooropleiding ook archivaris te worden.

Reactie KVAN

Wij zien drie bezwaren bij de huidige concept AMvB:

1. Het continueren van het huidige archiefdiploma door aangewezen opleidingen laat de bestaande problemen voortduren, waaronder: te weinig aansluiting op de praktijk, te weinig studenten, onvoldoende opties voor zij-instromers;
2. De onmisbare permanente bijscholing wordt niet vereist noch geregeld;
3. De tweede route is te vrijblijvend, in feite gaan de werkgevers van de archivaris bepalen welke opleidingen deze moet hebben.

Noodzaak van professionaliteit van de archivaris en versterking van diens positie

De indieners van het amendement Mohandis c.s. willen terecht duidelijkheid over de kwalificaties, en stellen daarom voor om nadere regels te geven. Kwalificaties hebben te maken met aantoonbare professionaliteit. Die professionaliteit is noodzakelijk om de transitie waar de archief- en

¹. Kamerstuk 35986, nr.32, vergaderjaar 2024-2025. Zie:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?cfg=wetsvoorsteldetails&qry=wetsvoorstel%3A35968#activity-2025A01155>

informatiesector voor staat aan te kunnen en te realiseren. De Nederlandse Digitaliseringsstrategie heeft als één van haar speerpunten de professionaliteit en permanente ontwikkeling van specialistisch personeel, zonder wie de overgang naar digitaal niet kan worden uitgevoerd.² Het beroep van archivaris is één van de belangrijkste schakels daarin: geen goede uitvoering van en toezicht op het (digitale) informatiebeheer zonder competente archivaris. Het beroep verdient daarom versterking.

In de Archiefwet 20** wordt, anders dan in de huidige wet, het aanwijzen van een archivaris voor alle overheden - terecht - verplicht gesteld. Dat betekent een uitbreiding van het aantal archivarissen, omdat er nu vele overheden zijn die dat nog niet hebben gedaan, met name gemeenten en waterschappen. De hamvraag wordt dan nog meer dan nu: wie mag zich archivaris noemen? En daarnaast: hoe weet je als overheid die een archivaris aanwijst, of deze gekwalificeerd is?

De voorliggende AMvB geeft naar onze mening onvoldoende aan hoe de professionaliteit van de archivaris bereikt moet worden. In de eerste route laat men de oude situatie, waar de KVAN niet gelukkig mee is, voortduren. In de tweede route geeft de AMvB slechts 'kan' opties, maar geen harde eisen.

De eerste route: continuering huidige diploma

In het 'oude', huidige systeem mag iemand zich archivaris noemen als hij/zij een archiefdiploma heeft. Deze diploma's worden verstrekt door opleidingen die daartoe door U zijn aangewezen en bekostigd. Dit systeem heeft als voordeel dat studenten tijdens hun opleiding het archiefdiploma kunnen halen.

De realiteit is echter dat slechts een handjevol studenten dat ook daadwerkelijk doet. Slechts weinigen kiezen er na de middelbare school voor om archivaris te worden. De instroom in de sector komt grotendeels van zij-instromers, mensen die op wat latere leeftijd in de archief- en informatiesector terecht komen. De kosten die zij (of hun werkgevers) voor de bestaande opleidingen moeten maken zijn hoog: variërend van € 6.000 voor degenen die eerder al een studie hebben gevolgd tot € 20.000. Ook het tijdsbeslag van enkele jaren fulltime (de UvA) of part-time (de hbo's) en de concentratie van de drie bestaande opleidingen in Amsterdam vormen drempels voor werkenden.

De tweede realiteit is, dat de huidige opleidingen hun eigen curriculum bepalen. In de afgelopen twee decennia is gebleken dat dat niet aansluit bij de wensen op de werkvloer: veel gehoorde klachten zijn dat de opleidingen te theoretisch en te eenzijdig zijn.

Onmisbare reguliere bijscholing: een leven lang leren moet een vereiste worden

Daarnaast zegt het feit, dat iemand decennia geleden een archiefdiploma heeft gehaald, maar beperkt iets over de professionaliteit die nodig is voor de vraagstukken van vandaag. Kunstmatige intelligentie was twintig jaar geleden nog volstrekt onbekend, om maar een voorbeeld te noemen. Een archivaris die zijn beroep serieus neemt blijft zich dan ook voortdurend bijscholen, vergelijkbaar

². Zie <https://www.digitaleoverheid.nl/nederlandse-digitaliseringsstrategie-nds/6-prioriteiten-voor-een-overheid/prioriteit-6-digitaal-vakmanschap-en-een-moderne-werkomgeving/>.

met de kennisontwikkeling die ook bijvoorbeeld artsen, advocaten, notarissen en andere professionals moeten volgen om bij te blijven.

KVAN ontwikkelt daarom actuele competentieprofielen die inzichtelijk maken aan welke kwalificaties de archivaris moet voldoen, en aan de hand waarvan elke beroepsbeoefenaar zich op elementen regelmatig kan laten bijscholen.

Een beroepsregister van archivarissen waarbij opleiding en verplichte bijscholingen nodig zijn om ingeschreven te blijven, zou werkgevers én professionals de zekerheid geven, dat de geregistreerde personen professioneel zijn opgeleid én bijgeschoold. Ook de decentrale overheden zelf hebben hierom gevraagd in hun Position Paper.³

Vrijblijvendheid van de tweede route

In de AMvB wordt aan het bovenstaande enigszins tegemoet gekomen door naast de huidige opleidingen de mogelijkheid te geven, dat het verantwoordelijke overheidsorgaan op basis van een lijst van mogelijke (kan) onderwijseenheden andere WO of HBO opleidingen aanwijst voor een te benoemen archivaris.

Echter, dit biedt onzes inziens onvoldoende garantie voor *voldoende kwalificaties* zoals het amendement van Mohandis c.s. wil. Het verantwoordelijke overheidsorgaan kan hiermee in feite naar eigen inzicht een WO of HBO opleiding voldoende achten voor de aanstelling van een archivaris. Dit is arbitrair en onwenselijk.

KVAN heeft voor de kennis, kunde en vaardigheden van de archivaris profielen opgesteld. In de toelichting van de AMvB wordt hiernaar verwezen. Echter te vrijblijvend en niet als vaste vereiste. Termen als “bieden handvatten”, “inzicht” en “duiding”; zijn “richtinggevend”; overheidsorganen “kunnen er gebruik van maken”. Dit geeft te weinig garanties voor de gewenste professionaliteit.

Kortom: de tweede route is veel te vrijblijvend geformuleerd, geeft te weinig handvatten voor werkgevers en geeft geen garanties voor de gewenste professionele kwaliteit van de archivaris.

Voorstel KVAN

KVAN stelt voor dat:

- aan de eerste route kwaliteitseisen worden gesteld, beter aansluitend op de praktijk;
- de tweede route veel concreter wordt ingevuld.

Wat betreft de eerste route: Om de bestaande opleidingen beter te laten aansluiten op de arbeidsmarkt stellen wij voor dat de curricula worden afgestemd op de beroepsprofielen. Ook is een regulier overleg tussen de opleidingen en KVAN als beroeps- en branchevereniging over de effectiviteit van de curricula noodzakelijk.

³. <https://www.ipo.nl/media/1nhbb4ij/position-paper-ipo-vng-unie-van-waterschappen-rondetafelgesprek-archiefwet-23-februari-2022-67.pdf>

Het beeld wordt dan als volgt. Mensen met een diploma van één van de aangewezen en bekostigde opleidingen, of een andere universiteit of hogeschool, kunnen archivaris worden en blijven als zij voldoen aan de kwalificaties zoals opgesteld in de profielen van de beroeps- en branchevereniging.

Hiertoe volgen zij de opleiding en/of bijscholing via een leeraanbod dat breder gaat dan alleen het huidige aanbod. KVAN ontwikkelt daarom momenteel met subsidie van Uw ministerie een systematiek voor permanente educatie op basis van dit bredere leeraanbod.⁴

Elke gekwalificeerde archivaris, hetzij van route één, hetzij van route twee, wordt ingeschreven in een beroepsregister. Om ingeschreven te kunnen blijven, zal men zich permanent moeten bijscholen conform de profielen van de beroeps- en branchevereniging. Als er een archivaris aangewezen moet worden, toetst het daartoe bevoegd gezag het CV aan de profielen en het register en gaat op basis daarvan al dan niet over tot benoeming, eventueel vergezeld van bijscholing.

Het bovenstaande is conform andere systemen met beroepsregisters die naar tevredenheid al decennia bestaan, of recent zijn ingesteld zoals het register van Functionarissen Gegevensbescherming, op initiatief van het ministerie van J&V.⁵ Het laatste was niet voor niets: het ministerie J&V wilde in het belang van een goede AVG-praktijk een kwaliteitsgarantie voor de beoefenaren van dit relatief nieuwe beroep. Natuurlijk geldt dit mutatis mutandis ook voor het vergelijkbare beroep van archivaris.

Met behulp van beroepsprofielen en registratie is de vraag: wie mag zich archivaris noemen? goed te beantwoorden, bestaat er een objectieve toetsing voor het bevoegd gezag dat een archivaris moet aanwijzen, en zijn kwaliteit en professionaliteit van de archivaris geborgd. Ook kan beter worden voldaan aan de wens van de Tweede Kamer tot betere landelijke spreiding van de opleidingen⁶.

Conclusie en voorstel concrete maatregelen

KVAN pleit ervoor de AMvB aan te passen:

- In beide routes duidelijk op te nemen dat na deze opleidingen – hetzij de aangewezen opleidingen, hetzij andere die opleiden tot het gewenste niveau - men aan de kwalificaties moet voldoen zoals vermeld in de beroepsprofielen van de branchevereniging;
- Voor zowel route één als route twee geldt de eis tot permanente bijscholing;
- De weerslag hiervan wordt vastgelegd in een beroepsregister, zoals ook voor andere professionals als artsen, advocaten, notarissen en functionarissen gegevensbescherming is voorgeschieden.

Indien gewenst gaan wij graag met u in gesprek om onze voorstellen nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet.

Willeke de Groot, voorzitter KVAN

⁴. Zie <https://www.kvan.nl/themas/permanente-educatie/>

⁵. Zie <https://www.nrfg.nl/nl/>

⁶. Motie Beckerman-Mohandis, Kamerstuk 35 968 nr. 37, vergaderjaar 2024-25